

RAN-1901130403030001
M. A. (Sem.-III) Examination March - 2026
Sanskrit
Abhilekhvidhya - Epigraphy (Paper - XIII)
Time: 2 Hours]
[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book	Seat No.: Student's Signature
---	--

કૃતિ : જૂનાગઢ સ્થિત સ્કન્દગુપ્ત તથા રુદ્રદામન્ના શિલાલેખો

- પ્ર. 1. ટૂંકમાં જવાબ લખો : (કોઈ પણ પાંચ) 10**
- ભારતીય ઇતિહાસમાં કયા કાળને ભારતવર્ષના સુવર્ણયુગ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે?
 - ચીની યાત્રી યુ-અન-શ્યાંગ કયા રાજાના સમયમાં ભારત આવ્યો હતો? એની નોંધ કયા ગ્રંથમાં રજૂ કરી છે?
 - સ્કંદગુપ્તના શૈલલેખના પ્રથમ ખંડનું નામ શું છે? એમાં કેટલા શ્લોકો આવેલા છે?
 - સૌરાષ્ટ્ર જૂનાગઢ શહેરથી પૂર્વમાં અને પશ્ચિમ બાજુએ કોના શૈલલેખ કોતરેલા છે?
 - સુદર્શન સરોવરના કિનારે કોણે કોનું મંદિર બંધાવ્યું હતું?
 - ભારતના કયા કયા પ્રાચીન અભિલેખોમાં પ્રાકૃત ભાષા પ્રયોજાઈ છે?
 - કઈ નદીઓના પ્રવાહને રોકવા સેતુ બાંધી સુદર્શન સરોવરની રચના કરવામાં આવી હતી?
- પ્ર. 2.(અ) સાનુવાદ સમજાવો : (કોઈ પણ બે) 08**
- ક્રમેણ બુદ્ધ્યા નિપુણં પ્રધાર્ય ધ્યાત્વા ચ કૃત્સ્નાનુગુણ-દોષ-હેતુન્ । વ્યપેત્ય સર્વાન્મનુજેન્દ્ર-પુત્રાન્ત્લક્ષ્મીઃ સ્વયં યં વરયાંચકાર ॥ તસ્મિન્નૃપે શાસતિ નૈવ કશ્ચિદ્ધર્માદપેતો મનુજઃ પ્રજાસુ । આર્તો દરિદ્રો વ્યસની કદર્યો દણ્ડયો ન વા યો ભૃશપીડિતઃ સ્યાત્ ॥
 - તસ્યાત્મજો હ્યાત્મજભાવયુક્તો દ્વિધેવ ચાત્માત્મવશેન નીતઃ । સર્વાત્મના [સસ*] ત્મેવ ચ રક્ષણીયો નિત્યાત્મવાનાત્મજકાન્તરૂપઃ । રૂપાનુરૂપૈર્લલિતૈર્વિચિત્રૈઃ નિત્યપ્રમોદાન્વિતસર્વભાવઃ । પ્રબુદ્ધપદ્માકરપદ્મવક્રો નૃણાં શરણ્યઃ શરણાગતામ્ ॥
 - સંરંજ્યાં ચ પ્રકૃતીર્બભૂવ પૂર્વસ્મિતાભાષણમાનદાનૈઃ । નિર્યન્ત્રણાન્યોન્ય-ગૃહપ્રવેશૈઃ સંવર્દિતપ્રીતિગૃહોપચારૈઃ । બ્રહ્મણ્ય-ભાવેન પેરેણ યુક્તઃ શુક્લઃ શુચિર્દાનપરો યથાવત્ । પ્રાપ્યાન્સ કાલે વિષયાન્સિષેવે ધર્માર્થયોશ્ચા [પ્ય*] વિરોધનેન ॥
 - અવેક્ષ્ય વર્ષાગમજં મહોદ્ધમં મહોદધેર્જયતા પ્રિયેપ્સુના । અનેકતીરાન્તજપુષ્પશોભિતો । નદીમયો હસ્ત ઇવ પ્રસારિતઃ । વિષાદ્ય [માનાઃ ખલુ સર્વતો જ] નાઃ કથં કથં કાર્યમિતિ પ્રવાદિનઃ । મિથો હિ પૂર્વાપરરાત્રમુત્થિતા વિચિન્તયાં ચાપિ બભૂવુર્સુકાઃ ।

(બ) સાનુવાદ સમજાવો : (કોઈ પણ એક)

- (1) इदं तडाकं सुदर्शनं गिरिनगराद [पिदू] रं... मृत्तिकोपलविस्तारायामोच्छयनिः-
सन्धिबद्धद्रवसर्व्वपालीकत्वात्पर्वतपादयप्रतिस्पर्द्धिसुश्लिष्टबन्धं... वजातेनाकृत्रिमेण सेतुबन्धेनोपपन्नं
सुप्रतिविहितप्रनालीपरीवाहमीढविधानं च त्रिस्कन्ध... नादीभिरनुग्रहैर्महत्युपचये वर्तते ॥
- (2) दक्षिणापथपतेस्सातकर्णेर्द्विरपि नी (नि) व्य्राजमवजी (जि) त्यावजी (जि) त्य संबंधाविदूरतया
अनुत्सादनात्प्राप्तयशसामा...[प्रा]प्तविजयेन भ्रष्टराजप्रतिष्ठापकेन यथार्थहस्तोच्छयार्जितोर्जित्धर्मानुरागेन (ण)॥
- પ્ર. 3. સ્કંદગુપ્તના ગિરનાર શૈલલેખનું ઐતિહાસિક અને સાંસ્કૃતિક મહત્વ વિશે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 13

અથવા

- પ્ર. 3. અભિલેખ એટલે શું? અભિલેખ સામગ્રીની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 13

પ્ર. 4. ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ બે)

14

1. અભિલેખોની ભાષા અને લિપિ
2. ગુપ્ત વંશનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ
3. ગુપ્તકાલીન શિલ્પ-સ્થાપત્ય અને ગુપ્ત સંવતનો પ્રયોગ
4. સુદર્શન સેતુનો ઇતિહાસ